

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дырэктар Інстытута журналістыкі

_____ С. В. Дубовік
(подпіс) (І.ІпБ.Прозвішча)

_____ /р.
(дата зацвярджэння)

Рэгістрацыйны № УД- _____ /р.

МЕТОДЫКА ЛІТАРАТУРНАГА РЭДАГАВАННЯ

(назва дысцыпліны)

Вучэбная праграма для спецыяльнасці:

1-23 01 10

Літаратурная работа (па напрамках)

Факультэт журналістыкі
(назва факультэта)

Кафедра стылістыкі і літаратурнага рэдагавання
(назва кафедры)

Курс (курсы): **II, III**

Экзамен: **5, 6**
(семестр)

Семестр (семестры): **4, 5, 6**

Залік: **–**
(семестр)

Лекцыі: **22**
(колькасць гадзін)

Курсавы праект (праца): **–**
(семестр)

Практычныя (семінарскія)
заняткі: **78**
(колькасць гадзін)

Лабараторныя
Заняткі: **–**
(колькасць гадзін)

КСР: **12**
(колькасць гадзін)

Усяго аўдыторных гадзін па дысцыпліне:
112

(колькасць гадзін)

Усяго гадзін
па дысцыпліне **280**
(колькасць гадзін)

Форма атрымання вышэйшай
адукацыі:

Дзённая

Склаў: **С. В. Зелянко, ст. выкладчык**
(І. ІпБ. Прозвішча, ступень, званне)

2012 г.

Вучэбная праграма складзена на падставе Тыпавай вучэбнай праграмы для вышэйшых навучальных устаноў па спецыяльнасцях: 1-23 01 10 “Літаратурная работа” (па напрамках); 1-23 01 10-02 “Літаратурная работа” (рэдагаванне), зацверджана 10.02.2009, рэг. № ТД-Е.091/тып.
(назва тыпавай вучэбнай праграмы (вучэбнай праграмы (гл. раздзелы 5-7 Парадку)), дата зацвярджэння, рэгістрацыйны нумар)

Разгледжана і рэкамендавана да зацвярджэння на пасяджэнні кафедры
стылістыкі і літаратурнага рэдагавання
(назва кафедры)

14.06.2012, пратакол №13
(дата, нумар пратакола)

Загадчык кафедры

_____ В. І. Іўчанкаў
(подпіс) (І.ІпБ.Прозвішча)

Адобрана і рэкамендавана да зацвярджэння вучэбна-метадычнай (метадычнай) камісіяй
факультэта журналістыкі

25.06.2012, пратакол №10
(дата, нумар пратакола)

Старшыня

_____ В. М. Самусевіч
(подпіс) (І.ІпБ.Прозвішча)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

“Методыка літаратурнага рэдагавання” – гэта прыкладная філалагічная дысцыпліна, у якой разглядаюцца прыёмы і метады працы з літаратурным творам. Удасканаленне твора, падрыхтоўка яго да друку ў методыцы рэдактарскай працы разглядаюцца як адзіны працэс, у які ўваходзіць аналіз аўтарскага твора з боку фактычнай дакладнасці, логікі выкладу і моўна-стылёвай нормы.

Практычны характар “Методыкі літаратурнага рэдагавання” забяспечвае выпрацоўку навыкаў рэдактарскага аналізу тэксту на трох узроўнях: аналіз паводле тэкставых адзінак, аналіз паводле мэтаў тэксту (рэальных і грамадска неабходных) і аналіз паводле якасці адзінак тэксту (зместавых і фармальных). Вывучэнне дысцыпліны мае вызначальную ролю ў працэсе падрыхтоўкі спецыяліста. Дысцыпліна “Методыка літаратурнага рэдагавання” скіравана на падрыхтоўку высокакваліфікаваных спецыялістаў для розных сфер камунікацыйнай дзейнасці.

Вучэбная дысцыпліна “Методыка літаратурнага рэдагавання” выкладаецца паралельна са “Стылістыкай”, “Сучаснай беларускай мовай”, “Сучаснай рускай мовай”. “Методыка літаратурнага рэдагавання” карыстаецца асобнымі метадалагічнымі палажэннямі логікі, псіхалогіі, тэорыі тэксту, лінгвістыкі тэксту, тэорыі камунікацыі.

Асноўная мэта вучэбнай дысцыпліны “Методыка літаратурнага рэдагавання” – засваенне агульнай методыкі працы над тэкстам літаратурнага твора.

Задачы:

- выпрацаваць прыёмы ацэнкі асноўных уласцівасцяў тэксту;
- выпрацаваць прыёмы лагічных асноў рэдагавання;
- выпрацаваць прыёмы ацэнкі рэдактарам кампазіцыі літаратурнага твора;
- выпрацаваць прыёмы ацэнкі функцыянальнага прызначэння фактычнага матэрыялу ў тэксце і спосабы яго праверкі;
- выпрацаваць прыёмы рэдагавання тэкстаў, розных паводле спосабу выкладу.

Названыя агульныя задачы ўключаюць таксама і практычны аспект: выпрацоўку навыкаў рэдактарскай праўкі тэксту на ўсіх узроўнях ацэнкі літаратурнага твора.

У выніку засваення дысцыпліны студэнты павінны:

- ведаць прадмет, механізм і агульную структуру рэдактарскага аналізу твора;
- ажыццяўляць рэдактарскі аналіз літаратурнага твора на ўсіх узроўнях: структурным, лагічным, факталагічным і моўна-стылёвым, улічваючы пры гэтым каэфіцыент інфарматыўнасці твора і яго камунікатыўную зададзенасць;
- выпрацоўваць стратэгію рэдагавання літаратурнага твора з улікам яго жанравай спецыфікі, мэтавага прызначэння і грамадскай каштоўнасці;
- праводзіць прафесійна якасную моўна-стылёвую праўку аўтарскага рукапісу;
- умець навукова падстаўна абгрунтоўваць рэдактарскія праўкі.

Метадалагічныя палажэнні, якія складаюць аснову названай дысцыпліны, былі распрацаваныя ў працах К.І.Былінскага («Літаратурное редактирование», 1957 і 1961 гг.), М.М.Сікорскага («Теория и практика редактирования», 1980г.), А.Э.Мільчына («Методика редактирования текста», 1980 г.) і інш. Аднак ва ўмовах камп’ютэрызацыі выдавецка-рэдактарскага працэсу ўзнікла неабходнасць пашырыць аспекты рэдактарскага аналізу тэксту і разглядаць яго перадусім як адзінку камунікацыі. У курс уключаны некаторыя аспекты ацэнкі і аналізу публіцыстычнага тэксту, якія асвятляюцца ў працах айчынных даследчыкаў мовы беларускіх СМІ, у прыватнасці М.П.Карповіч («Рытарычны ідэал у журналістыцы», 2004 г.), В.І.Іўчанкава («Дыкурс беларускіх СМІ. Арганізацыя публіцыстычнага тэксту», 2003 г.) і інш.

У працэсе навучання апрача традыцыйных, выкарыстоўваюцца інтэрактыўны метады, камп’ютэрныя тэхналогіі, электронная бібліятэка і інш.

У адпаведнасці з тыпавым вучэбным планам на засваенне дысцыпліны “Методыка літаратурнага рэдагавання” спецыяльнасці 1-23 01 10 «Літаратурная работа (па напрамках)» адведзена 280 гадзін, у тым ліку 112 аўдыторных гадзін, з іх – 22 лекцыйных, 90 – практычных. Форма выніковага кантролю – экзамен па ўсіх раздзелах вучэбнай дысцыпліны.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

№ п/п	Найменне раздзелаў, тэм	Колькасць гадзін				Самаст. работа
		Аўдыторныя				
		Лекцыі	Практыч., семінары	Лаб. занят.	КСР	
1	Уводзіны. Сутнасць і задачы рэдагавання	2				10
2	Прадмет, механізм і агульная структура рэдактарскага аналізу тэксту. Мысленчае мадэляванне ў працэсе рэдактарскага аналізу	2	6			18
3	Рэдактарскі аналіз тэксту. Псіхалагічныя перадумовы рэдактарскага аналізу тэксту	2	10		2	12
4	Прафесійнае рэдактарскае прачытанне тэксту. Віды правак	2	14		2	20
5	Методыка рэдактарскага аналізу кампазіцыі тэксту. Рубрыкацыя ў тэксце. Праца рэдактара над планам	2	6		2	22
6	Тэкст як прадмет творчай працы рэдактара	2	6			12
7	Лагічныя асновы рэдагавання	2	6			20
8	Рэдагаванне фактычнага матэрыялу	2	6		2	14
9	Рэдагаванне навуковай літаратуры	2	8			12
10	Рэдагаванне тэкстаў розных па спосабе выкладу	2	8		2	12
11	Методыка моўна-стылёвага аналізу тэксту	2	8		2	16
<i>Усяго:</i>		22	78		12	168

Вучэбна-метадычная карта

Нумар раздзела, тэмы, заняткаў	Назва раздзела, тэмы, заняткаў; пералік пытанняў, якія вывучаюцца	Колькасць аўдыторных гадзін				Матэрыяльнае забеспячэнне заняткаў (наглядныя, метадычныя дапаможнікі (і інш.))	Літаратура	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя (семінарскія) аняткі	Лабараторныя заняткі	Кантралюемая самастойная работа студэнта			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Уводзіны. Сутнасць і задачы рэдагавання	2					2, 8, 12	
2.	Прадмет, механізм і агульная структура рэдактарскага аналізу тэксту. Мысленчае мадэляванне ў працэсе рэдактарскага аналізу	2					8, 12, 6	
3.	Рэдактарскі аналіз тэксту. Псіхалагічныя перадумовы рэдактарскага аналізу тэксту	2					2, 5, 7, 8, 10	
4.	Прафесійнае рэдактарскае прачытанне тэксту. Віды правак	2					2, 7, 8, 9, 10	
5.	Методыка рэдактарскага аналізу кампазіцыі тэксту. Рубрыкацыя ў тэксце. Праца рэдактара над планам	2					4, 6, 10	
6.	Вызначэнне грамадскай значнасці прадмета рэдактарскага аналізу.		2			карткі-заданні	7, 12, 13	практ. раб. (залік)
7.	Галоўныя задачы рэдактарскага аналізу: прагназаванне ўздзеяння твора на чытача і высвятленне, якім павінна быць гэтае ўздзеянне. Рэдактарскі аналіз паводле адзінак тэксту		2			карткі-заданні	7, 12, 13	практ. раб. (залік)
8.	Маўленчыя, лагічныя, кампазіцыйныя і рубрыкацыйныя адзінкі твора як адзінкі яго цэласнасці. Рэдактарскі аналіз як мысленчы эксперымент у даследаванні грамадскай каштоўнасці твора і ўздзеяння яго на чытача		2			карткі-заданні	1, 4, 6, 9	практ. раб. (адзнака)
9.	Псіхалогія рэдактарскай працы як прадмет спецыяльных навуковых даследаванняў		2			карткі-заданні	2, 3, 6, 13	практ. раб. (залік)
10.	Перадумовы псіхалагічнага ўспрымання тэксту		2			карткі-заданні	2, 4, 8	практ. раб. (адзнака)
11.	Псіхалагічныя праблемы камунікацыі паміж рэдактарам і аўтарам у працэсе падрыхтоўкі твора да выхаду ў свет (друк, радыё, тэлебачанне)		2			карткі-заданні	7, 8, 12, 13	практ. раб. (залік)

12.	Улік псіхалогіі адрасата (чытача, слухача, гледача) пры ацэнцы і рэдагаванні тэксту		2			карткі-заданні	12, 13	практ. раб. (залік)
13.	Мысленчае мадэляванне ў працэсе рэдактарскага аналізу (складанне плана, суаднясенне інфармацыі з уласнымі ведамі, антыцыпацыя як прадугаданне далейшага развіцця аўтарскай думкі і інш).		2			карткі-заданні	2, 4, 7, 13	практ. раб. (залік)
14.	Рэдактар ва ўмовах камп'ютэрызацыі і інфармацыйных тэхналогій				2	прэзентацыі	7, 8, 12, 13	адзнака
15.	Азняямляльнае чытанне		2			карткі-заданні	2, 7, 8, 12	практ. раб. (залік)
16.	Паглыбленае чытанне		2			карткі-заданні	2, 7, 8, 13	практ. раб. (залік)
17.	Кантрольнае (шліфавальнае) чытанне		2			карткі-заданні	5, 7	практ. раб. (адзнака)
18.	Праўка-вычытка		2			карткі-заданні	8, 12, 6	практ. раб. (залік)
19.	Праўка-скарачэнне		2			карткі-заданні	7, 8, 12	практ. раб. (залік)
20.	Праўка-апрацоўка		2			карткі-заданні	5, 7, 8, 12	практ. раб. (залік)
21.	Праўка-перапрацоўка		2			карткі-заданні	2, 3, 7, 12	практ. раб. (залік)
22.	Знакі карэктарскай праўкі				2	прэзентацыі	2, 3, 7, 12	залік
23.	Асаблівасці пабудовы літаратурнага твора		2			карткі-заданні	1, 3, 4, 7	практ. раб. (залік)
24.	Пабудова публіцыстычнага тэксту		2			карткі-заданні	4, 2, 3, 7, 14	практ. раб. (адзнака)
25.	Аналіз плана як прыём ацэнкі рэдактарам кампазіцыі		2			карткі-заданні	2, 3	практ. раб. (адзнака)
26.	Тры віды плана (аўтарскі план, план напісанага твора, план рэдактарскіх зменаў)				2	прэзентацыі	2, 3, 7, 14	залік
27.	Тэкст як прадмет творчай працы рэдактара	2					2, 3, 7, 12	
28.	Лагічныя асновы рэдагавання	2					5, 7, 14	
29.	Рэдагаванне фактычнага матэрыялу	2					2, 3, 7, 12	
30.	Тэкст у тэорыі рэдагавання		2			карткі-заданні	2, 8, 12	практ. раб. (залік)

31.	Цэласнасць і звязнасць тэксту		2			карткі-заданні	8, 12, 6	практ. раб. (залік)
32.	Замацаванасць тэксту ў пэўнай знакавай сістэме і яго інфарматыўнасць		2			карткі-заданні	8, 10	залік
33.	Закон тоеснасці і закон супярэчлівасці		2			карткі-заданні	2, 7, 8, 9, 10	практ. раб. (залік)
34.	Закон выключанага трэцяга і закон дастатковага абгрунтавання		2			карткі-заданні	4, 6, 10	практ. раб. (адзнака)
35.	Прыёмы выяўлення парушаных лагічных сувязяў		2			карткі-заданні	7, 11, 13	практ. раб. (залік)
36.	Функцыянальнае прызначэнне фактычнага матэрыялу		2			карткі-заданні	2, 13	залік
37.	Віды фактычнага матэрыялу		2			карткі-заданні	2, 4, 6, 9	практ. раб. (залік)
38.	Прынцыпы падачы фактычнага матэрыялу		2			карткі-заданні	2, 4, 6, 9	практ. раб. (залік)
39.	Цытата ў тэксце				2	прэзентацыі	2, 4, 6, 9	практ. раб. (залік)
40.	Рэдагаванне навуковай літаратуры	2					7, 13	практ. раб. (залік)
41.	Рэдагаванне тэкстаў розных па спосабе выкладу	2					8, 12	практ. раб. (залік)
42.	Методыка моўна-стылёвага аналізу тэксту	2					2, 4, 7, 13	практ. раб. (залік)
43.	Навуковая літаратура як спосаб навуковай камунікацыі		2			карткі-заданні	7, 12, 13	залік
44.	Жанры навуковай літаратуры		2			карткі-заданні	2, 8, 12	практ. раб. (залік)
45.	Ацэнка фактаў у навуковым тэксце, формы яго падачы		2			карткі-заданні	2, 7, 8, 13	практ. раб. (залік)
46.	Праца рэдактара над мовай і стылем навуковага тэксту		2			карткі-заданні	5, 7, 14, 15	практ. раб. (адзнака)
47.	Традыцыйная класіфікацыя відаў		2			карткі-заданні	8, 12, 6	практ. раб. (залік)
48.	Аповед як найбольш пашыраны спосаб выкладу інфармацыі		2			карткі-заданні	7, 8, 12	практ. раб. (залік)
49.	Апісанне як від тэксту і спосаб яго пабудовы		2			карткі-заданні	5, 7, 8, 12	практ. раб. (адзнака)
50.	Разважанне як спосаб выкладу інфармацыі		2			карткі-заданні	2, 3, 7, 12	практ. раб. (залік)

51.	Методыка рэдагавання тэкстаў розных па способу выкладу інфармацыі				2	прэзентацыі	2, 12	практ. раб. (залік)
52.	Метадычныя патрабаванні да моўна-стылёвага аналізу тэксту		2			карткі-заданні	1, 3, 4, 7	практ. раб. (адзнака)
53.	Аналіз тэксту па моўных адзінках		2			карткі-заданні	2, 3, 7, 14	практ. раб. (залік)
54.	Методыка праўкі тэксту		2			карткі-заданні	2, 7, 13	практ. раб. (залік)
55.	Умовы, якія забяспечваюць якасць моўнай праўкі		2			карткі-заданні	1, 3, 14	практ. раб. (адзнака)
56.	Выкарыстанне рэкамендацый нарматыўнай стылістыкі				2	прэзентацыі	4, 2	залік

ІНФАРМАЦЫЙНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Беззубов, А. Н. Введение в литературное редактирование / А. Н. Беззубов. – СПб., 1997.
2. Голуб И. Б. Конспект лекций по литературному редактированию / И. Б. Голуб. – М., 2004.
3. Гужова, И. К. Литературное редактирование: материалы для занятий / И. К. Гужова [и др.]. – М., 2000.
4. Карповіч, М. П. Рытарычны ідэал у журналістыцы / М. П. Карповіч. – Мінск, 2004.
5. Мильчин, А. Э. Издательский словарь-справочник / А. Э. Мильчин. – М., 1999.
6. Мильчин, А. Э. Методика редактирования текста / А. Э. Мильчин. – Изд. 3-е. – М., 2005.
7. Накорякова, К. М. Литературное редактирование материалов массовой информации: учебное пособие / К. М. Накорякова. – М., 1994.
8. Накорякова, К. М. Литературное редактирование: Общая методика работы над текстом. Практикум. – М., 2002.
9. Редакторская подготовка изданий / под ред. С. Г. Антоновой. – М., 2004.
10. Сенкевич, М. П. Культура радио- и телевизионной речи: уч. пос. для вузов / М. П. Сенкевич. – М., 1997.
11. Сикорский, Н. М. Теория и практика редактирования / Н. М. Сикорский. – М., 1980.
12. Стилистика и литературное редактирование / под ред. В. И. Максимова. – 3-е изд. – М., 2007.
13. Сцяцко, П. У. Культура мовы / П. У. Сцяцко. – Мінск, 2002.
14. Янкоўскі, Ф. Само слова гаворыць / Ф. Янкоўскі. – Мінск, 1986.

Дадатковая

15. Основы культуры маўлення і стылістыкі: вучэб. дапам. / пад рэд. У. В. Анічэнкі. – Мінск, 1992.
16. Іўчанкаў, В. І. Дыскурс беларускіх СМІ. Арганізацыя публіцыстычнага тэксту / В. І. Іўчанкаў. – Мінск, 2003.
17. Лаптева, О. А. Живая русская речь с телеэкрана / О. А. Лаптева. – М., 2001.
18. Михальская, А. К. Русский Сократ: Лекции по сравнительно-исторической риторике: уч. пос. для студентов гуманитар. фак-тов / А. К. Михальская. – М., 1996.
19. Пытанні культуры пісьмовай мовы / пад рэд. А. І. Падлужнага. – Мінск, 1991.
20. Редактор и книга: сб. статей. – Вып. 3–10. – М., 1962, 1963 (Вып. 3, 4), 1965, 1973, 1975; 1979, 1982, 1986 (Вып. 5–10).
21. Свинцов, В. И. Смысловый анализ и обработка текста / В. И. Свинцов. – М., 1978.
22. Цікоцкі М. Я. Стылістыка беларускай мовы / М. Я. Цікоцкі. – Мінск, 1995.
23. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка тэксту / М. Я. Цікоцкі. – Мінск, 2002.

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЯНЕННІ
ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ ПА ВЫВУЧАЕМАЙ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ
НА _____ / _____ НАВУЧАЛЬНЫ ГОД

№ п/п	Дапаўненні і змяненні	Падстава

Вучэбная праграма перагледжана і адобрана на пасяджэнні кафедры

_____ (праатакол № _____ ад _____ 201 ____ г.)
(назва кафедры)

Загадчык кафедры

_____ (ступень, званне)   _____ (подпіс)   _____ (І.ІнБ.Прозвішча)

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дэкан факультэта

_____ (ступень, званне)   _____ (подпіс)   _____ (І.ІнБ.Прозвішча)